

GYÓGYPEDAGÓGIAI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

**Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Pápay Endre
Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium és Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**



2024

Tartalom

1. <i>Az óvodai nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései</i>	4
1.1 <i>Nevelési alapelvek</i>	4
1.2 <i>Értékek</i>	4
1.3 <i>Célkitűzések</i>	4
2. <i>Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve</i>	5
2.1 <i>Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében</i>	5
2.2 <i>Az irányelv célja:</i>	5
3. <i>Az óvodai nevelés fejlesztési céljai</i>	5
4. <i>A gyógypedagógiai óvoda működési rendje, foglalkozási formái</i>	7
4.1 <i>Az óvoda működése</i>	7
4.1.1 <i>Személyi ellátottság</i>	7
4.1.2 <i>Felvétel az óvodába</i>	8
4.1.3 <i>Az óvoda napirendje</i>	8
4.2 <i>Foglalkozási formák a gyógypedagógiai óvodában</i>	8
4.2.1 <i>Önkiszolgálásra nevelés:</i>	8
4.2.2 <i>Mozgásfejlesztés:</i>	8
4.2.3 <i>Anyanyelvi nevelés:</i>	8
4.2.4 <i>A vizuomotoros készség fejlesztése:</i>	9
4.2.5 <i>Játékra nevelés:</i>	9
4.2.6 <i>Egyéni fejlesztés:</i>	9
4.2.7 <i>A zenei nevelés:</i>	9
4.2.8 <i>Kiegészítő terápiák-módszerek az óvodában</i>	9
4.2.9 <i>Speciális eljárások, módszerek, terápiák alkalmazása az óvodában</i>	9
4.3 <i>Szokások kialakítása</i>	10
4.3.1 <i>Az egészséges életmódra nevelés</i>	11
4.3.2 <i>A közösségi élet szokásainak megalapozása</i>	11
4.3.3 <i>Munka jellegű tevékenységek</i>	12
4.3.4 <i>Hagyományok kialakítása</i>	12
4.4 <i>Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon</i>	12
4.4.1 <i>Önkiszolgálásra nevelés</i>	12
4.4.2 <i>Mozgásfejlesztés foglalkozás</i>	15
4.4.3 <i>Az anyanyelv- és kommunikáció-fejlesztés</i>	16
4.4.4 <i>Játékra nevelés</i>	19
4.4.5 <i>Vizuomotoros készség fejlesztése</i>	21
4.4.6 <i>Zenei nevelés alapjai</i>	23
4.5 <i>Egyéni fejlesztés</i>	24
4.6 <i>Tantárgyak és óraszámok</i>	25
5. <i>Az óvodai nevelés eredményessége, ellenőrzés, értékelés</i>	25
6. <i>A gyermek személyiség fejlesztését, közösségi életre történő felkészítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek</i>	26
6.1 <i>A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok</i>	27
6.2 <i>A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok</i>	29
7. <i>A kiemelt figyelmet igénylő gyermek egyéni fejlesztését, fejlődését biztosító feladatok, tevékenységek</i>	30
7.1 <i>Módszertani felkészültség és szakmai felelősségvállalás</i>	30
8. <i>Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek</i>	32
9. <i>A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek</i>	33
10. <i>A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái és a kapcsolattartás szinterei</i> 33	
10.1 <i>Az együttműködés célja:</i>	34

10.2	<i>A kapcsolattartás szinterei:</i>	34
10.3	<i>Az óvoda egyéb kapcsolatai:</i>	35
11.	<i>Az egészségnevelés és környezeti nevelés elvei</i>	35
12.	<i>A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések</i>	36

Az óvodánk célkitűzése, hogy az életkori, és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével elősegítse az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását. Olyan szolgáltató rendszert biztosítunk, amely tiszteletben tartja a gyermeket, mint fejlődő személyiséget, elősegíti testi, lelki, értelmi fejlődését és különleges védelemben részesíti.

1. Az óvodai nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései

1.1 Nevelési alapelvek

Nevelő-oktató munkánk kiindulópontja a gyermek személyiségének teljes kibontakoztatása, emberi jogainak és szabadságának tiszteletben tartása. Prioritásként kezeljük, hogy a gyermekek teljes jogú tagként vesznek részt az óvodai ellátásban. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda egyrészt folytatja a család nevelő munkáját, másrészt új és speciális nevelési hatásokkal egészíti ki.

1.2 Értékek

A gyógypedagógiai nevelés és oktatás területén is érvényesülnek a társadalomban általánosan elfogadott értékek. Kiemelt értéknek kezeljük intézményünkben az emberséget és a humanizmust, az empátiát és a toleranciát, különös figyelmet szentelünk intézményünkben a konvencionális erkölcsi értékeknek, hiszen az értékek elfogadása és közvetítése speciális feladataink során kiemelt felelősséget ró ránk. A közösség és a közösséghez történő alkalmazkodás képessége a fogyatékos gyermek élete során különös jelentőséggel bír, ugyanakkor tiszteletben tartjuk az egyedi személyiség értékeit is. Nevelő-oktató munkánk során az egyéni bánásmód elve fokozottan érvényesül. - Fentiekkel összhangban a legfontosabb érték számunkra a sajátos nevelési igényű gyermek társadalmi beilleszkedéséhez elengedhetetlen kompetencia érzés kialakítása, a tartósan biztosított komfort érzete, az öröm, a boldogság, a megelégedettség érzetének biztosítása, valamint a biztonságérzetének megteremtése.

1.3 Célkitűzések

Nevelő-fejlesztő munkánkat az Óvodai nevelés országos alapprogramjára, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvére és az óvoda pedagógiai programjára alapozzuk, figyelembe véve annak elveit, célrendszerét. Szakmai munkánk elsődleges célja a sajátos nevelési igény kielégítése, a rehabilitáció, rehabilitáció megvalósítása sérülésspecifikus eszközök, tartalmak, terápiák alkalmazásával. Nevelésfilozófiánkat áthatják a rehabilitációs célok, a nevelési rendszerünk egészének rehabilitációs feladatokkal történő összehangolása. Az óvodai nevelés célja egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést. A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, az érzelmi biztonság nyújtásán túl törekszünk az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására; továbbá a speciális módszerek, terápiák alkalmazásával támogatjuk az egyre pontosabb észlelést, a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, melyek összességével elősegítjük a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását. A program a gyógypedagógiai hagyományokra, a korszerű szakirodalomra, a gazdag módszertani repertoárra a tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, és az eltérő fejlődési üteméhez igazodik. Ezzel a differenciált, a

szükségletekhez igazodó segítségnyújtással szolgáljuk a képességfejlesztést, törekszünk a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen. A célok tudatosításából indulunk ki, pedagógiai terveink a célok részletes és konkrét megfogalmazását tartalmazzák.

Óvodánk nevelési programjában megfogalmazott nevelési célok elérése, az éves programban tervezett feladatok megvalósítása érdekében együttműködünk kollégáinkkal, valamint a társtudományok szakembereivel. Intézményünk szakmai munkaközössége aktívan vállalja és teljesíti a munkatervben tervezett közösségi és egyéni feladatokat.

2. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

2.1 Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

2.2 Az irányelv célja:

Az irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

3. Az óvodai nevelés fejlesztési céljai

Intézményünk gyógypedagógiai óvodája az OKI által minősített „**Add a kezéd!**” nevű programot vette át, melyet a középsúlyos értelmi fogyatékos óvodások számára a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Óvodája készített.

E program fejlesztési feladatai:

Az SNI gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, a fogyatékoság súlyosságában, típusában, a gyermek előzetes életében, családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek. Közös vonásuk azonban, hogy **fejlődésük lelassult, s a mennyiségi eltéréseken túl minőségi eltérés tapasztalható.**

Az alacsony pszichés aktivizációs szint miatt minden területen nehezebben induló, lassabb fejlődést mutatnak. Gyakran motiváció-szegények.

Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban nagyobb lépcsőfokon át jut el a célig, addig az értelmi fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, kis lépésekkel, sok-sok gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát.

Szorosan együttműködve a családdal célzottan igyekszik a pedagógus kihasználni azokat a időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése „szenzibilis fázisban” van.

Az optimális fejlesztés a transzferhatás következtében az egész személyiségre hat, a gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja. Így nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex környezet.

A szociális tanulás támogatása közben figyelembe veszi a program a különböző funkciók egymásra épülését, hogy sikerélményt biztosítson a gyermekeknek, s hogy a tanítási technikák könnyen érthetőek, elsajátíthatók legyenek.

A „tanulás” akkor hatékony, ha a gyermek érzi a biztonságot, ha tudja, hogy a környezete. Őt elfogadja, megérti.

Három „alapelvnek” kell érvényesülni: **„Ölelj át”, „Tegyél le”, „Segíts, hogy egyedül csinálhassam!”**

Ez jelenti egyrészt az életkor-specifikus, illetve fejlettség szerinti önállósulási folyamataik állomásait, másrészt azt, hogy a sérült gyermek is elsősorban gyermek, akinek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Így meg kell tanulni, elengedni, letenni a gyereket, örülni az első önálló kísérleteknek, s ezt elő kell segíteni, illetve szükségleteit oly módon figyelembe venni, hogy a napirendben legyenek a pihenést, nyugalmat biztosító idők, fázisok, ahol azt csinál, amit akar – természetesen a felnőtt felügyelete mellett. Miután a spontán tanulás is sérült, gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük, tudatosan kell kiépíteni a tanulási helyzeteket.

Meg kell tanulniuk a **multiszenzorális** közvetlen tapasztalatszerzéssel (összes érzékszerv bevonásával) a helyes **érzékelést**, észlelést, mint a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfokát.

Az észleléssel igen szoros kapcsolatban van a megismerés folyamatában az emlékezet és figyelem, hisz csak azt tudják felidézni, amire emlékeznek, az emlékezet pedig függ a figyelemtől.

A nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelem-vezéreltségére, a viszonylag jó utánzóképessegre, a felnőtt központúságra támaszkodva lehet eredményt elérni.

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából, **a legfontosabb tevékenységformára, a játékra épülhet a pedagógiai munka**, bármilyen képességfejlesztés: legyen az mozgásnevelés, pszichomotoros- vagy nyelvi-kommunikációs fejlesztés.

A játék nincs ellentétben a tanulással, sőt, megalapozza azt.

Játék közben a gyermek tanul:

- szociális szerepet,
- érzelmeket,
- motívumokat,
- beállítódást,
- a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével, a gyermekek tevékenység szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalatszerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodások:

- érezzék magukat biztonságban a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak utánozni;
- tudjanak egymással és egymás mellett tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
- használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartóak, vigyázzanak játékkukra, ismerjék azok helyét;
- értsék az egyszerű – alkalmanként gesztussal kísért – verbális utasításokat, azokat hajtsák végre;
- fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni;
- kívánságukat, kérésüket szükségleteiket tudják közölni;
- használjanak nonverbális jelzéseket is;
- sokrétű tapasztalatokat szerezzenek közvetlen környezetükről, tudjanak abban tájékozódni. Ismerjék meg a környezet tárgyait, azok tulajdonságait;
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani;
- alakuljon ki önállóságuk az elemi tisztálkodás, öltözés, vetkőzés, étkezés, WC használat terén. Ha kell, fogadjanak el és kérjenek segítséget;
- mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus;
- igényeljék a rendszeres mozgást, tevékenyen vegyenek részt mozgásos játékokban;
- tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük;
- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset. Tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat;
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kívánni stb. Tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni.

4. A gyógypedagógiai óvoda működési rendje, foglalkozási formái

4.1 Az óvoda működése

4.1.1 Személyi ellátottság

A speciális óvodai fejlesztést gyógypedagógus látja el. Fejlesztő munkája során szorosan együttműködik a gyógypedagógiai munkát segítőkkel.

4.1.2 Felvétel az óvodába

Az a gyermek kerülhet a gyógypedagógiai óvodába, aki rendelkezik a vármegyei szakértői bizottság szakvéleményével, valamint szociális fejlettség terén a minimum követelménynek megfelel:

- csoportban nevelhető,
- önmagára és társaira nem jelent veszélyt.

Konvencionális szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják az óvoda életét. A napirend növeli az óvodáskorú gyermek biztonságérzetét, segíti a tevékenységek bejósolhatóságát, valamint időérzékének fejlődését.

4.1.3 Az óvoda napirendje

Az óvoda napirendjének szabályozása keretet ad a mindennapi tevékenységek megtervezéséhez, azonban a megvalósítása rugalmasan igazodik a gyermekek állapotához. Az óvodai napirendet az intézmény **Házirendje** tartalmazza.

4.2 Foglalkozási formák a gyógypedagógiai óvodában

A tanulás folyamatában elméleti ismeretek és azok gyakorlati alkalmazását, jártasságok, készségek elsajátítását, képességek kialakulását, viszonyulások, érzelmi-akarati tulajdonságok fejlődését, magatartás tanulást a gyermekek képességeihez, egyéni fejlődési üteméhez igazodva, cselekvésbe ágyazottan segíti a pedagógus. A verbális, mozgásos és szociális tanulás eredményeként alakulnak a gyermek érzelmei, a cselekvés módja, a szociális magatartása, különböző tulajdonságok és képességek. A tevékenységek, foglalkozások alkalmával törekszünk az érdeklődés felkeltésére és fenntartására, a gyermekek aktivizálására, valamint tudatosan figyelünk a gyermekcsoport és az egyes gyermekek motiváltságára.

4.2.1 Önkiszolgálásra nevelés:

Feladatai, a tisztálkodás, öltözés, vetkőzés, egyszerű munkavégzés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra nevelni az óvodás gyermeket.

Az önkiszolgálás nem önálló foglalkozásként, hanem valamennyi foglalkozásba és óvodai tevékenységbe ágyazott alapvető kompetenciaként valósul meg.

4.2.2 Mozgásfejlesztés:

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése. A mozgásirányítás, mozgásutánzás szerialitás által közvetetten a gondolkodási funkciók erősítése.

4.2.3 Anyanyelvi nevelés:

Kettős feladata: a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása. A beszéd és a gondolkodás összekapcsolása, fogalmak kialakítása, bővítése.

4.2.4 A vizuomotoros készség fejlesztése:

A vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem- kéz koordináció, alakállandóság, alak háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, laterális dominancia kialakulásának segítése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.

4.2.5 Játékra nevelés:

Az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok ismertetése. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.

4.2.6 Egyéni fejlesztés:

Az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti, a szakértői véleményben leírtak szerint.

4.2.7 A zenei nevelés:

Anyaga részben az egyéni korrekció keretén belül, valamint az anyanyelvi nevelés és a mozgásfejlesztés foglalkozások anyagában valósul meg. Feladata: Ritmusérzék, auditív figyelem,- differenciálás és emlékezet fejlesztése. Egyszerűbb hangszerek megismerése, és használata.

4.2.8 Kiegészítő terápiák-módszerek az óvodában

- beszédfejlesztés, beszédindítás,
- szenzoros- integrációs terápia (SZIT) torna
- Terápiás mozgásfejlesztés
- Verbalio-beszédprogram
- AKK- Kommunikációs módszer

Ezek a terápiák speciális képzettséget igényelnek alkalmazásuk az adott gyermek közösség sérülésspecifikus igényéhez igazodik.

4.2.9 Speciális eljárások, módszerek, terápiák alkalmazása az óvodában

– augmentatív és alternatív kommunikációs segédeszközök használata

A logopédiai terápia során a beszéd fogyatékos, a kifejező beszédzavarral diagnosztizált, valamint súlyos beszédhibával küzdő gyermekek beszédindítása, beszédkorrekciója történik. Ezeknek a gyermekeknek nem csak a beszédartikulációja fejletlenebb, hanem zavarokat mutatnak a beszédészlelés, beszédmegértés, szókincs, vizuális és auditív észlelés, verbális emlékezet, fogalmi gondolkodás, síkbeli, térbeli, időbeli és saját testen való tájékozódás terén is. Így a fejlesztés komplex jellegű, de a verbális terület élvez elsőbbséget. A fejlesztések célja a beszédindítás, a szókincs bővítése, a beszédhibák korrigálása, a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése, valamint az iskolai készségek megalapozása. Minden foglalkozás artikulációs gyakorlatokkal kezdődik. Ezt követik egy adott hang gyakorlásától függően motoros differenciálások vagy hangrögzítések. Végül az automatizálás történik.

– Terápiás mozgásfejlesztés

A mozgásproblémával küzdő óvodás gyermekek terápiás mozgásfejlesztésen vesznek részt. A mozgásbiztonság fejlődésén túl a feladathelyzet folyamatos sikerélményhez juttatja őket, aminek hatására képességeik, általános kedélyállapotuk javul, valamint segíti a közösségé válás folyamatát is.

Általános célok:

- a gyermekek zárkózottságának csökkentése;
- szociális képességek fejlesztése: beilleszkedés, kooperáció, alkalmazkodás, kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, társakra való odafigyelés;
- egyes gyermekek állattal kapcsolatos félelmeik csökkentése;
- érzelmi, beleérző képesség fejlesztése, empátia, mások érzelmeinek változására való figyelmesség fejlesztése;
- kommunikációs képesség fejlesztése;
- figyelemfejlesztés, pontosság fejlesztése;
- téri tájékozódás fejlesztése: iránygyakorlatok, viszonyfogalmak, agyfélteke dominancia kialakulásának támogatása;
- emlékezet fejlesztése: rövid- és hosszútávú memória fejlesztése.

4.3 Szokások kialakítása

A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Ennek kialakulásához meghatározott számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség, hogy a cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon. A gyermek sérülésének, életkorának megfelelően olyan élethelyzetek teremtünk, ahol a kialakult feltételes reflexeket megerősítjük. Szükséges, hogy a már kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között azonos módon várjuk el a gyermektől. A szokások keletkezésekor a tudatosságnak, a szükségesség belátásának, a cselekvés akarásának is lényeges szerepe van, ez megkönnyíti, meggyorsítja a szokásfejlődés folyamatát.

Nevelőmunkánk alapját a személyes kötődésen nyugvó gyermek-nevelő kapcsolat adja, kiegészítve a gyermekek egymás közötti kapcsolatainak erősítésével. A nevelésben különösen érvényesül a csoportban dolgozó felnőttek modellszerepe, ezek közvetítésében a „Mindent megteszek érted, de semmit sem helyetted!” elvet követjük. Nagy hangsúlyt fektetünk a közösségi nevelésre, eleinte csak a saját csoporthoz való kötődés kialakításával, később a közös óvodai programokon keresztül a nagyobb közösséghez való tartozás érzésének erősítésével. A gyermekek a pedagógustól, illetve a velük kapcsolatban levő felnőttektől érzelmi támaszt kapnak.

A verbális és nonverbális kommunikációval is az érzelmeken alapuló, bensőséges személyes kapcsolat kialakulását támogatjuk. Igyekszünk kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyből a rossz szokások származhatnak. A szokások kialakításának alapja a pozitív példa, mely a preferált személy viselkedése utánzásra készíti a gyermeket. Csak olyan szabályokat állítunk fel a gyermek számára érthető módon, amely betartása nem jelent túl nagy feladatot. A meggyőzés a gyermek szenzoros problémái, értelmi állapota miatt csak behatároltan alkalmazható. A jól megválasztott napirend, a határozott, de szeretetteljes követelés, az értelmes szabályok segítik a szokások kialakítását. A nevelés-oktatás folyamatában egyre nagyobb szerepet kap az önállóságra nevelés, amely azonban soha nem nélkülözi az ellenőrzést, az ehhez kapcsolódó jutalmazást, adott esetben a jutalmazás elmaradását. Az óvodások nagy része családban él. Mindezek figyelembevételével építjük a gyermek helyes szokásrendszerét, törekszünk arra, hogy a családra, azonos helyes

követelményeket állítsunk. A szoktatási idő arra szolgál, hogy fokozatos legyen az átmenet, de feltétlenül örömszerző a gyermek számára. Törekszünk a szülőről történő fokozatos leválasztásra, az új környezetbe való fokozatos szoktatásra. Tehát a beszoktatásnál is a fokozatosság elvét követjük. Türelmes, de határozott követeléssel, speciális tréningekkel igyekszünk elérni, hogy a gyermek szívesen alkalmazkodjon az elvárásokhoz.

4.3.1 Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai nevelés során törekedünk arra, hogy a gyermek egészsége, későbbi igényei megalapozása érdekében kapja meg a szükségleteinek megfelelő gondozást, így az egészséges életmód egyre inkább természetes igény legyen számára.

Célok és feladatok:

- az egészséges élet és környezet iránti cselekvő magatartás kialakítása;
- a gyermek testi fejlődésének erősítése;
- az egészséges életmód, a testápolás szokásainak alakítása;
- a mozgásigény kielégítése, a mozgás fejlődésének segítése;
- a fejlődésükhöz és fejlesztésükhöz szükséges és biztonságos környezet biztosítása;
- érzelmi biztonságot nyújtó légkörben a közös élményekre építve a személyiségfejlődés és a szocializáció segítése;
- környezetbarát magatartásra nevelés.

Megvalósításának területei:

- A testápolás célja a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, egyre kevesebb segítséggel kezdet törölni. WC-használat után, étkezés előtt kezet mosni, segítséggel fogat mosni, túrni a fésülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fújni, helyes testtartással ülni.
- Étkezés: az esztétikus környezetben fokozatosan alakulnak az étkezési szokások, az etetéstől az önálló kanalazáson át megtanulják a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást. Ügyesebb gyermekek segítenek teríteni, az asztalt leszedni, letörölni, szemetet kivinni, kancsóból tölteni stb. Fontos az étkezésnél a helyes mérték, a tempó megtanulása is.
- Öltözés-vetkőzés: a célszerű, könnyen le- és felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést. Fontos, hogy igényelje a gyermek a tiszta, ápolts külsőt, a rendet. A sorrendet betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel az öltözködés fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.
- WC használat, szobatisztaságra nevelés: a rendszeres ültetés mellett nappal „száraz maradjon” állapottól jusson el az után jelzésig, majd a szükséglet jelzéséig, a bilitől a WC és a WC-papír használatig.
- Testedzés: a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

4.3.2 A közösségi élet szokásainak megalapozása

A gyermekek korai nevelésből illetve otthon nevelésből érkeznek. Ők először kerülnek olyan helyzetbe, amikor a vágy, a cselekvés, szándék és végrehajtás közé akadályok ékelődnek. Nehezíti a helyzetet, hogy a kommunikáció hiányában nem tudják kívánságaikat, szükségleteiket jelezni, kódjaik nem egyértelműek az új környezet számára.

A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde segíthet az első időben. Ha a gyermek tapasztalja, hogy nem örökre szakították ki a megszokott környezetből, és számára élményhordozó az első óvodai nap, könnyebben beilleszkedik. Megtanul alkalmazkodni, vágyait késleltetni, a szituáció ismétlődésével lassan tájékozódni az új helyzetben, megtanulja „elviselni” társait, majd fokozatosan közelít a számára szimpatikusabbak felé, mindig érezve, hogy a szeretett biztonságot adó felnőtt közelében van.

A napirend, a foglalkozások változatos ismétlődése, a pihenés, szabad játék számtalan lehetőséget ad az egymásra figyelésre, az együttes örömszerzésre, a másság elfogadásának segítésére. A közös tevékenységek során megtanulják az elemi illemszabályokat, pl. köszönés, lábtörlés, kopogás, a csendes- és hangos helyzetek váltakozását. Az óvodai élet alkalmat nyújt a közlekedési eszközön való utazásra, az egyre nagyobb séták megtevésére, közös vásárlásra, lépcsőzésre stb. Mindezek számtalan lehetőséget nyújtanak a szociális tanulásra, a derűs légkör, a jó munkaszervezés, sok-sok együttes élmény alapján.

4.3.3 Munka jellegű tevékenységek

A sajátos nevelési igényű óvodások az eltérő képességek mellett is lehetőséghez mérten szívesen tevékenykednek, „segítenek”. Az egyénre szabott feladatokkal támogatjuk és erősítjük a kezdeti próbálkozásokat. Ha a gyermek érzi munkája fontosságát – bármilyen kicsi is az – szívesen hajt végre egyszerű feladatokat önmaga ellátására, társai javára. Az egyszerű „add ide!”, „hozd ide!”, „rakjuk el!” jellegű feladatoktól fokozatosan jutnak el a gyermekek az elemi „naposi” feladatokig. A felnőttet utánozva egymásnak is szívesen segítenek, - gyakran elvégezve egymás helyett a feladatot, - segítenek az eszközök kikészítésében, elrakásában, terem átrendezésben stb. Támogatjuk és erősítjük a családot, hogy a szülők is igényeljék az otthoni feladatvégzést, s a későbbi önálló életvezetés érdekében bízzák meg őket egyszerű feladatokkal.

4.3.4 Hagyományok kialakítása

A hagyományok nagy jelentőségűek a közösség életében. A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek, filmek nézése sok közös élmény forrása. Ezzel is erősítjük az összetartozást, segítjük az egymásra figyelmet, az egymásnak segítést, önmaguk megismerését, növeljük önbizalmukat. A hagyományok egy-egy közösség sajátjai, csak rájuk jellemző apró mozzanatokkal, intimitásokkal bírnak.

Hagyományaink az alvás előtti rövid mese, a Zene-bona –kipp-kopp intézményi jó gyakorlat, a közösen megünnepelt születésnapok, névnapok, programok egy-egy ünnephez kapcsolódnak. A hagyományaink az ünnepkörhöz is kapcsolódnak. Legjelentősebb rendezvényeink: Világnapokhoz kapcsolódó rendezvények, Mikulás, karácsony, farsangi mulatság, anyák napi megemlékezés, gyermeknap és a nevelési évet lezáró ünnepek. Ezek egy része csoportszinten, másik része intézményi szinten zajlik.

4.4 Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon

4.4.1 Önkiszolgálásra nevelés

Mindennapos tevékenységi forma, nem külön órarendszerű foglalkozás, hanem napirendbe ágyazva valósítjuk meg. Kellő időt adunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

Ideje: WC használat, tisztálkodás, étkezés, öltözés, teremrendezéssel kapcsolatosan naponta.

Célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás;
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése;
- verbális utasítások, a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek-ruhadarabok viszonyának felismerése;
- alapvető higiénés szokások kialakítása;
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése;
- helyes viselkedési formák elsajátítása;
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének segítése;
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társulói fogyatékoság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt adunk a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem tesszük meg. A gyermek, kellő alkalmat és segítséget kap a próbálkozásra, az elismeréssel, sikerrel motiváljuk arra, hogy a cselekvés szokássá váljon és későbbiekben felnőttként is igénye legyen arra, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen.

Az óvodának így alapozó szerepe van ezen a téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függenek, hanem fiziológiai érettségétől (pl. szobatisztaság), mozgásos ügyességétől (pl. öltözés), s nem utolsósorban értelmi állapotától. A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért törekszünk arra, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasításokat, illetve utánpótlás alapján tanuljanak.

Önkiszolgálásra nevelés feladatai:

- *Étkezési szokások terén:*
 - kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés);
 - a pohárhasználat: a pohár felemelése, kortyolás, nyelés, a pohár letétele;
 - a szalvéta használata;
 - a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés);
 - kérés, megköszönés;
 - ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés;
 - a rágás megtanítása;
 - a helyes tempó elsajátíttatása;
 - kenyér vagy kifli fogása, leharapás, a kenyér és a rajta lévő feltét elfogyasztása;
 - a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése),
 - az étel és a hozzávaló eszközök felismerése;
 - étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.
- *Tisztálkodás terén:*
 - a vízcsap kinyitása, elzárása;
 - szappan használat, utána kézöblítés;
 - a saját törülköző felismerése;

- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel;
 - önálló kéz- és arcmosás;
 - fogmosásnál együttműködés (száraz, majd neves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása) önálló fogmosás;
 - „baleset” esetén a zuhanyozáskor együttműködés (kéz, láb felemelése stb.);
 - a fésülés túrése, önálló próbálkozás;
 - igény a tiszta, ápolt külsőre;
 - étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése;
 - orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.
- *Szobatisztaságra nevelés terén:*
- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése;
 - a jelzés megtanítása (utánjelzés majd mutatás, hangadás stb.);
 - WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése;
 - kérdésre jelezze szükségletét;
 - önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér;
 - a biliről a gyermek WC-re szoktatása;
 - fiúk állva pisiltetésének megtanítása;
 - WC papír használata segítséggel;
 - „baleset” jelzése;
 - a WC használatához szükséges ruhadarabok le- és felhúzása;
 - WC használat utáni kézmosás megtanítása;
 - ajtó nyitás-csukás megtanítása.
- *Öltözés-vetkőzés terén:*
- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél; - sapka, sál levétele;
 - zipzár lehúzása;
 - egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.);
 - vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.);
 - egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.;
 - kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítés, befűzés, gombolás stb.), bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.
- *Önálló munkafeladatok végzése terén:*
- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.);
 - székek helyre rakása;
 - játékok közös elrakása;
 - szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz);
 - közös teremrendezés;
 - eszközök bevitele, kiosztása;
 - egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába);
 - társak segítése;
 - asztal letörlése;
 - szemét összeszedése;
 - székek felrakása;
 - saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása;

- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrakása;
- lépcsőn járás.

4.4.2 Mozgásfejlesztés foglalkozás

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgáló foglalkozási forma.

Formája: csoportos vagy mikrocsoportos.

Ideje: naponta

Célja:

- a motoros tanulás elősegítése,
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása,
- a biztos egyensúly kialakítása,
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése,
- a teljesítőképesség növelése,
- a mozgásos gátlás oldása,
- az utánzókézség fejlesztése,
- a testséma fejlesztése,
- a légzéstechnika javítása,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése,
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása,
- szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása,
- a mozgáskoordináció fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése.

A mozgásfejlesztés feladatai:

Az óvodáskorú gyermekekre a cselekvésbe ágyazott gondolkodás jellemző, tehát a mozgásos tanulásnak – melyhez az érés is természetesen hozzájárul – óriási a jelentősége. A gyermekeink fogékonyak a szenzoros-motoros közlésre, tanulásuk alapja a szemléletes, cselekvéses tanulás, ehhez állandó vezetést, megerősítést biztosítunk a sok-sok gyakorláson túl.

Az óvodai mozgásnevelés feladata:

- fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet,
- fejlessze a biztos egyensúly kialakítását,
- növelje a teljesítőképességet,
- javítsa a hibás, összerendezetlen mozgásokat,
- megtanítani a gyermekeket a különböző helyzetekben való értelmes cselekvésre, célirányos mozgásra,
- fejlessze az utánzókézséget.

Első lépés a passzív mozgásindítás (passzív tornáztatás). Eleinte sok ringató, gurítós játékot játszunk, amely a feszültség oldását segíti, és az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségű. Ezután a gyermeki mozgásfejlődés állomásainak megfelelő alapmozgások kialakítására, gyakorlására térünk át, majd az alapmozgásokból állítunk össze mozgássorokat. Ezekkel párhuzamosan sok gesztussal kísért mondókát tanulnak.

A mozgásfejlesztés területei:

- játékos utánzó gyakorlatok,
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása,
- mozgásos játékok.

Az ismétlődő gyakorlási lehetőség biztosításával a testi képességek, erőnlét, állóképesség és a szabálytudat fejlesztése a célunk.

Elvárások az óvodáskor végén:

- alakuljon ki a természetes mozgásigény,
- örömmel, szívesen mozogjanak,
- tudjanak mozgást utánozni,
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez,
- értsék az egyszerű verbális utasítást,
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot,
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek,
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon,
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőltre és egymásra,
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.

4.4.3 Az anyanyelv- és kommunikáció-fejlesztés

A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma.

Formája: csoportos

Ideje: naponta

Célja:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó-képesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése,
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása,
- a beszédszervek ügyesítése,
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése,
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése,
- a grammatikai rendszer kiépítése,
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése,
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Az anyanyelv- és kommunikáció-fejlesztés foglalkozás feladata:

A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egésznapos tevékenységében, tehát nem csupán egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladata. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett/ akadályozott mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közelről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban. Ezért óvodánkban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy

foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés. A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeikhez mérten a mozgás és a különböző érzékszervek bekapcsolásával minél több tapasztalatot szerezzenek az őket körül ölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet teremtünk.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése,
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása,
- nonverbális elemek támogató alkalmazása,
- a beszédmegértés fejlesztése,
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás,
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése,
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Témakörök a környezet megismerésére:

- **Óvodások lettünk** - tájékozódás az óvoda helyiségeiben; nevek, jelek, felnőttek neve, saját név, jel tudatosítása
- **Ősz** - az őszi természet megfigyelése (gyűjtés); időjárás; gyümölcsök, zöldségek; öltözködés, testséma fejlesztése
- **Az óvoda helyiségei, hozzájuk kapcsolódó tevékenységek** – csoportszoba, játék a játékeszközökkel; fürdőszoba, fürdés, mosakodás; konyha, terítés, főzés, mosogatás; udvar, játék az udvari játékokkal
- **Család** - család tagjainak felismerése, megnevezése; szülők, testvérek munkája; a család otthoni tevékenysége
- **Tél** - téli természet megfigyelése; téli örömök, téli időjárás; téli öltözködés, testséma fejlesztés; téli ünnepek (Mikulás, Karácsony, Farsang)
- **Tavaszi** - tavaszi természet megfigyelése (növényültetés); időjárás; tavaszi virágok, gyümölcsök, zöldségek; tavaszi öltözködés, testséma fejlesztés; tavaszi ünnepek: Húsvét, Anyák napja
- **Testrészek** - tájékozódás saját testen; főbb testrészek felismerése és megnevezése; az arc részei, érzékszervek
- **Személyi adatok** - saját név, életkor, lakcím; családtagok nevei, szülők foglalkozása
- **Közlekedés** - járművek felismerése, közlekedés a járműveken, helyes viselkedés a közlekedési eszközökön; elemi közlekedési szabályok elsajátítása
- **Állatok** - ház körül élő állatok; állatkertben, és a vadon élő állatok
- **Játékok** - szobai játékok; játékok a játszótéren

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója:

Pedagógiai munkánk során érthetően és pedagógiai céljainknak, valamint az adott helyzetnek megfelelően kommunikálunk. Kommunikációinkat felkészültség, alaposság és tényszerűség jellemzik. Törekszünk szakmailag igényes nyelvhasználatra. Az óvadás gyermekekkel közvetlen, egyértelmű, nyílt kommunikációt folytatunk a gyermekszemélyiség tiszteletét mindig szem előtt tartva. Tudatosan ösztönözzük és fejlesztjük a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját.

A nem beszélő gyermekek kommunikációját speciális módszerekkel Augmentatív kommunikációval és Verbalio-beszédprogrammal támogatjuk. A gyermekek megnyilvánulásaira folyamatos visszajelzéseket adunk. Értékelésünk során igyekszünk objektívek, érthetők, következeteseknek lenni. A tanulási folyamat irányításakor figyelembe vesszük a képességfejlődés eredményeit és saját megfigyeléseink tapasztalatait. Pozitív megerősítéssel ösztönözzük a gyermekeket. Metakommunikatív jelzéseink összhangban vannak kommunikációinkkal.

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formában zajlik. Természetesen egy-egy gyermek sérülésének súlyossága, milyensége nagymértékben meghatározhatja a vele való foglalkozás formáját. A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak egyéni foglalkozás keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában logopédus aktív közreműködése segíti a fejlesztő tevékenységet. Az aktív beszéd elsajátításának alapja a nonverbális és verbális kommunikáció elemeinek egymásra épülése, ezek tudatos fejlesztése, a kommunikációs igény felkeltése.

Vannak olyan gyerekek, akik egyáltalán nem figyelnek a beszédre, nehezen értelmezik a közléseket, nemegyszer saját nevükre sem figyelnek fel. Mindezt a beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével,
- állathangok, állatmozgások utánzása,
- az akusztikus figyelem felkeltése, hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése,
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése,
- beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fűvó-, légzőgyakorlatok),
- beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe,
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése.

A foglalkozások időtartama:

Az év folyamán változik, hiszen ahogy növekszik a gyermekek figyelve, koncentrációkészsége, egyre hosszabb ideig lehet velük együtt dolgozni. Kezdetben 5-10, később 20-30 percesek lehetnek ezek.

A foglalkozások felépítése:

Az anyanyelvi foglalkozás azonos rítus szerint zajlik. A bevezető részben a gyermekek gyakorolják nevüket, jelüket, egymás nevét. Dallal és mondókával is megerősítjük az óvodai jeleket, a gyerekek nevét. Szimbólumokkal jelöljük az aktuális érzelmi állapotukat. Beszélgetés keretében számba vesszük a hiányzókat. Az időjárás megfigyelés is a mindennapi feladatok közé tartozik. A megfigyelteteket minden alkalommal, képekkel-szimbólumokkal rögzítjük. A fő részben az adott témakör feldolgozása történik, amelyek hetente változnak. A témakörök mélységének feldolgozását az adott csoport fejlettségi szintje határozza meg. A befejező részben az értékelés zajlik, de a gyermekeknek a foglalkozás egész ideje alatt folyamatos visszajelzést kell kapniuk.

Az értelmileg akadályozott gyermekek beszéde az óvodáskor végén:

Altalános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődés béli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban a különféle artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.

- Egy kis részük pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

4.4.4 Játékra nevelés

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

Formája: mikrocsoportos, csoportos, esetleg egyéni.

Ideje: heti 2 alkalommal

Célja:

- a játékkedv felkeltése,
- az adekvát játékhasználat megtanítása,
- az egymás melletti tevékenység támogatása,
- az együttes játék örömeinek felfedeztetése,
- elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása, a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése,
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól,
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése,
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása,
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése,
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

Megtanulandó játékok:

- *Finommotorikát fejlesztő játékok:*
 - ki-be pakolás,
 - válogatás, csoportosítás,
 - építés vízszintesen,
 - építés függőlegesen,
 - építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből,
 - építés minta után,
 - illesztés, fűzés,
 - ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel.
- *A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok:*
 - képes lottó, - szétvágott képek összeillesztése,
 - hasonlóság, különbség észrevételét segítő játékok,
 - memória-játék,
 - képtörténet kirakása,
 - sorozatok,
 - hallási differenciálást fejlesztő játékok,
 - tájékozódás a hang alapján,
 - tárgyak felismerése tapintás útján.
- *Mozgásos játékok*
 - köralakítás,
 - körbejárás,
 - párválasztás,

- körjátékok,
- páros játékok,
- menetelés, vonatozás, sétálás,
- egyensúlyozó játékok,
- célba futás,
- egyszerű táncelemek.
- *Játék a szabadban*
 - homokozás,
 - hintázás, csúszdázás,
 - mászókázás,
 - pancsolás,
 - labdagurítás, eldobás, elkapás,
 - futkározás,
 - ugrálás,
 - körjáték a szabadban,
 - hógolyózás, szánkózás, csúszkálás,
 - húzás, tolás, - kerékpározás, rollerezés,
 - építés.
- *A szerepjáték elemei*
 - babaringatás, etetés, altatás, sétáltatás, öltöztetés,
 - autótologatás, szállítás, garázsépítés, közlekedési szőnyegen közlekedés,
 - utazás,
 - orvos, beteg,
 - fodrász,
 - főzés,
 - takarítás,
 - boltos,
 - mese dramatizálása.

A játékeszközök kiválasztásának szempontjai:

- a gyermek fejlettségi szintje,
- az adott feladat,
- az esztétikum,
- tartósság, könnyen tisztíthatóság,
- ne veszélyeztesse a gyermek testi épségét
- legyen választási lehetőség,
- legyen a játék a gyermek számára könnyen elérhető,
- legyen a játéknak állandó helye,
- lehetőleg fejlesztő jellegű legyen,
- megfelelő számban álljon a csoport rendelkezésére.

Elvárások az óvodáskor végén:

- ismerjék az alapvető játékokat,
- legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani,
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre,
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni,
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni,

- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékokban,
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékokba,
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani,
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen,
- ha kell, játékokat kísérik beszéddel,
- a tanult játékokat próbálják tovább fejleszteni.

4.4.5 Vizuomotoros készség fejlesztése

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.

Formája: mikrocsoportos, egyéni

Ideje: heti 2 foglalkozás

Célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása,
- a kéz izomerejének szabályozása,
- a célirányos kézmozgások kialakítása,
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása,
- az ujjak tapintásérzetének fokozása,
- a csukló, az ujjak laza mozgatása,
- a látás-tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása,
- a dominancia kialakításának segítése,
- a testséma fejlesztése, - az ábrázoló kedv felkeltése,
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése,
- a helyes ceruzafogás kialakítása,
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése,
- az analízáló, szintetizáló készség kialakítása,
- egyszerű ok-okozati összefüggések felismertetése,
- a beszédkészség fejlesztése,
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

A vizuomotoros készség fejlesztésének feladatai:

E foglalkozás kettős feladatot lát el:

- alkalmassá teszi a gyermeket egyre pontosabb célzott manipulálásra,
- a nyomhagyás örömet, valamint az ábrázoló kedvet igyekszik felkelteni, ezzel támogatva a gyermek önkifejezését.

Olyan tanulási helyzetet teremtünk, ahol az ingerek sokoldalú felvétele, szelekciója biztosított. Fejlesztő játékok, eszközök kiválasztásával törekedünk a pontos megfigyelésre, a tárgyak fixálásának megtanítására. A gyermekek megismerik a különböző eszközök fogását, elengedését, osztályozását színek, formák, nagyság, súly alapján. Megtanulják a tárgyakat megkülönböztetni tapintással. Ismerkednek a pontos illesztéssel. Azonos tárgyakat csoportosítanak, különbségeket vesznek észre. Párosítanak, ritmikus sort alkotnak. Megismerik a soralkotást, felismerik a hiányt. Fejlődik szem-kéz koordinációjuk, Az alakállandóság fejlesztését segítik a tapintásos gyakorlatok, az azonos tárgyak válogatása illetve az egyszerű mértani formák osztályozása, puzzle játékok, mozaik elemeinek összeillesztése. Fejlesztjük a vizuális megfigyelő képességet, a lényeges jegyek felismerésének képességét. Ujjtornával

ügyesednek a kéz ujjai. Az önkiszolgálási feladatok végrehajtása, az egyszerű munkatevékenységek is alkalmat adnak a gyakorlásra. Mindezek a tevékenységek, játékok, a játékra nevelés foglalkozáson, az egyéni fejlesztésnél, - természetesen más formában - is megjelennek.

A tevékenységek a szem-kéz koordináció, az alak-háttér differenciáló képesség, az alakkonstancia, a testséma fejlesztés, az ujjak és kéz ügyesítése mellett a gyermek ábrázolókéességét is fejlesztik. Különböző anyagok, technikák megismertetésével, együttes tevékenységgel teszik őket alkalmassá arra, hogy örömeiket, élményeiket rajzzal, festéssel, mintázással is ki tudják fejezni.

Az ábrázolás, alakítás fejlesztésének lehetőségei:

- *Mintázás*
 - homok: formázás, építés, formakitöltés,
 - víz: töltögetés
 - gyurma: lapítás, sodrás, gömbölyítés, formálás
 - agyag: formálás
- *Festés*
 - kézzel: tenyérrel, öt ujjal, ököllel, egy ujjal
 - eszközzel: szivacsos flakonnal, szivacs-ecsettel, vastag ecsettel
- *Nyomdázás*
 - szivaccsal
 - dugóval
 - terményekkel
 - játéknymoddával
- *Papírmunkák*
 - gyűrés
 - tépés
 - sodrás
 - ragasztás
- *Rajzolás*
 - vastag zsírkrétával
 - vastag színessel
 - grafit ceruzával
- *Barkácsolás*
 - felnőttekkel közösen
 - ismerkedés a bábokkal.
- *Vegyes technikák*

A felsorolt technikákkal és eszközökkel dolgozhatnak különböző nagyságú, minőségű, térbeli elhelyezésű anyagokon (papír, üveg, tükör, fólia, paraván, tábla, fa, textil stb.).

Elvárások az óvodáskor végén:

- tudjon rövid ideig helyhez kötöten tevékenykedni, alakuljon ki kétujjas fogása, tudjon pontosan illeszteni,
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása,
- tartsa be a papírhatárt,
- szívesen ábrázoljon,
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás,
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket,

- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték,
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni,
- munkájában balról-jobbra haladjon,
- alakuljon ki kezessége, testsémája.

4.4.6 Zenei nevelés alapjai

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Formája: csoportos

Ideje: heti 2 alkalommal

Célja:

- a zenei érdeklődés felkeltése,
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása,
- utánzásra késztetés,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása,
- a zenei hallás fejlesztése,
- hangulatkeltés, motiválás,
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése,
- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása,
- a zenehallgatás megszerettetése,
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

Már a zörejek fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. A többször ismétlődő zörejangokból mozgásokra, eseményekre tud következtetni. Maguk is keltenek zörejeket játékok során. A foglalkozások során tudatosan ráirányítjuk a figyelmet a környezetben keletkezett váratlan hangokra, zörejekre

A beszéd és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság más-más jelzéssel bír a gyermek számára. Érzelmi hatása pedig különös jelentőséggel bír.

Az óvodában alkalmazott mondókák, énekek hangsúlya, lüktetése, ritmusa, szövege, hanglejtése, dallama, mozgásossága egyaránt jelentőséggel bír. Az egyszerű mondókák, dalok a magyar beszéd hanglejtését, ritmusát pontosan követik. A dalokat elsősorban a magyar népdal-kincsből válogatjuk. Bár a Kodály-módszernek megfelelő egyszerű, kis hangterjedelmű dalokat alkalmazzuk elsősorban, ha az utánzásra késztetés a cél, előtérbe kerülnek a jól mutogatható, bonyolultabb dalok is.

A dalokat először a gyógypedagógus énekli, a gyermek figyel, vele örül. Egy-egy mondóka vagy dal önmagában is öröm, de igazi örömet a sokszori ismétlés ad, fokozva ezzel a gyermek érdeklődését, a szép, tiszta éneklés, a tempóváltoztatás, a halkabb, hangosabb előadásmód iránt. A gyógypedagógus mimikája, gesztusai esetleg báboz alkalmazása fokozhatja a hatást. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a kedvenc énekeket, mondókákat megpróbálják énekelni, dúdolni, imitálni. A foglalkozásokon a hangszer is szerepet kap. A közös éneklést egyenletes lüktetéssel kísérjük, tapssal, dobolással, körbe járással.

Az éneklést az irányított foglalkozáson túl minden olyan tevékenységnél is alkalmazzuk, amikor a gyermekek jó közérzettel tevékenykednek, szabadon játszanak. Használjuk motiválásként, továbbá a gyermek megnyugtatására és jutalmazására. Az énekléssel a felnőtt és gyermek közötti személyes kapcsolatot is erősítjük. Az óvodáskor kezdeti

időszakában a hőcölő, lovagoltató énekek, mondókák fordulnak elő gyakrabban, melyeknél a dal, a mondóka lüktetését mindig mozgás kíséri. A gyermekek nem minden esetben értik a dalok mondanivalóját, de érzik ritmusát, élvezik dallamát, tempóját, a keletkező feszültséget. A gyermek képzelete fejlődésével ő is utánozza a felnőttest, eljátssza babával, társaival az ismert dalt.

A sérült gyermekek beszédfejlesztésénél is fontosak a mondókák, énekek. Sokszor ezek kulcsszavai jelentik a gyermekek első önálló szavait is. Az óvodások szívesen énekelnek, sok mondókát ismernek, képesek a dallam alapján felismerni kedvenc dalaikat, szívesen vesznek részt mozgásos, énekes játékokban. A fentiek hatására gátlásaik oldódnak, kedélyállapotuk javul, lehetőségük nyílik az önkifejezésre. A zene megszerettetésével, a zenére történő mozgásra ösztönzéssel, fejlesztjük a szociabilitást, a személyiséget, illetve kialakítjuk a szépérzékét.

Elvárások az óvodáskor végére:

- ismerjék fel a tanult énekeket,
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban,
- szívesen énekeljenek,
- tudjanak egyetlenes lüktetéssel kísérni egyszerű dobbal,
- ismerjék a hangszereket.

4.5 Egyéni fejlesztés

Óvodánk minden gyermeke a sajátos nevelési igényéből adódóan kiemelt figyelmet kap. Minden kisgyermek részesül egyéni fejlesztésben. E gyógypedagógiai tevékenység az adott gyermek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Célja, feladatai:

- a mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból, előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása, - az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése,
- az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

Az egyéni fejlesztő tevékenységet meghatározó tényezők:

- a fogyatékból típusa, súlyosságából adódóan,
- képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- ingerszegény családi háttér

A fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességeket, a beszéd- és a nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek számára a törvényi szabályozóknak megfelelően személyre szabott fejlesztési tervet dolgozunk ki. Törekedünk az egyéni bánásmód megvalósítására. Az egyéni fejlesztés céljait és feladatait a gyermekek fejlesztésére vonatkozó általános célrendszer figyelembevételével fogalmazzuk meg a szakértői bizottság szakvéleménye alapján. A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert, a környezet kialakítását minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

4.6 Tantárgyak és óraszámok

A foglalkozás neve	heti foglalkozás szám	szervezési forma
anyanyelvi nevelés	5	csoportos, egyéni
mozgásfejlesztés	5	csoportos
szenzomotoros fejlesztés	3	csoportos, egyéni
játékra nevelés	2	csoportos, egyéni
egyéni fejlesztés	5	egyéni
összesen:	20	

A foglalkozások időtartama a gyermekek egyéni adottságaiktól függően 15-30 perc. A csoport szervezésénél egyes életkorú csoportokat alakítunk ki. A szakértői bizottság által megállapított diagnózison és a gyógypedagógus saját megfigyelésén alapul a fejlesztő tevékenység, melynek során figyelembe vesszük az egyéni fejlődési különbségeket és életkori sajátosságokat.

A foglalkozásokat gyógypedagógus vezeti a nevelési program alapján készített foglalkozási terv szerint. A fejlesztés egyéni, kiscsoportos és csoportos formában történik, a gyermekek fejlődési ritmusához alkalmazkodó, játékos formában. A fejlesztést különböző terápiák egészítik ki a lehetőségek és a szakértői véleményben előírtak figyelembe vételével. A gyógypedagógiai nevelés-oktatás eredményeinek megállapítása gyermekenként állapot- és folyamatdiagnózissal, a gyógypedagógiai pszicho diagnosztika eszközeivel történik, az egyénre szabott fejlesztés módszereinek megállapítására helyezve a hangsúlyt.

A fejlesztés elején egy egyhónapos megfigyelési időszak alapján a gyógypedagógus elkészíti a gyermek pedagógiai jellemzését és az egyéni fejlesztési tervet. A továbbiakban minden fejlesztési év végén, valamint szakértői vélemény kérésének megfelelően a gyógypedagógus pedagógiai jellemzést készít.

Az OKI által minősített Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Gyógypedagógiai Óvodája által kidolgozott „*Add a kezed*” gyógypedagógiai óvodai programot helyileg is követhetőnek tartjuk, azt adaptáltuk a továbbiakban jelzett kiegészítésekkel és változtatásokkal.

A főbb változtatások vonatkoznak:

- a foglalkozási tervre,
- a napirendre,
- az óvodáztatás végi elvárásokra,
- a személyi ellátottságra,
- alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszerre.

Az óvodában az 1999/2000-es tanévben vezettük be a fenti program adaptációját, mint helyi óvodai tantervet.

A programról az azóta eltelt tanévekben csak pozitív tapasztalatokat szereztünk, melyek az óvodai nevelés hatékonyságát értékelő tanév végi beszámolóinkban kerültek dokumentálásra.

5. Az óvodai nevelés eredményessége, ellenőrzés, értékelés

A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése, értékelése:

Óvodásainkkal szembeni elvárásaink harmonizálnak az Irányelvekkel és az Óvodai nevelés országos alapprogramjával az adott csoportnak megfelelően. A gyermekek képességeinek, tudásának alakulását az életkorhoz és értelmi képességekhez igazodó feladatok, eszközök biztosításával, alkalmazásával követjük nyomon. Az egyes értékelési módokat (diagnosztikus, segítő, összegző) tudatosan és szakszerűen tervezzük és használjuk.

Ellenőrzési formák:

- Folyamatos megfigyelés, munkaközösségi megbeszélések, team-megbeszélések, a gyermekek cselekedeteinek, viselkedéseinek elemzése, adaptált sztenderd és/vagy saját fejlesztésű mérő és értékelő eszközök használata, fejlődési tesztek végzése, felmérések, nyomon követések, az iskolai beválás vizsgálata.
- Az óvodás gyermekek értelmi állapotát a szakértői véleményben megfogalmazott irányvonalak alapján felmérjük, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotával kapcsolatosan megfigyeléseket végzünk. Hatékony tanuló-megismerési technikákat igyekszünk alkalmazni. Megismerjük a gyermekek előzetes és/vagy más forrásból származó tapasztalatait, építünk rájuk.
- A gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott információkat elemezzük, melyek az egyéni és a csoportos fejlesztés alapjául szolgálnak. Megfigyelt területek a mindennapos tevékenységek (szobatisztaság, mosakodás, étkezés, a ruházat használata), a motoros ügyesség (finommotoros képesség, nagymotoros koordináció, iskola előtti készségek), a kommunikáció (beszédmegértés, nyelvhasználat, iskola előtti készségek) és a szociális magatartás (megfigyelt viselkedés, iskola előtti készségek).
- A nevelési év végén **pedagógiai jellemzést** készítünk, gyermekek értékelése során mindig az önmagához mért fejlődést datáljuk.
- Pedagógiai munkánkra jellemző a folyamatellenőrzés. Tevékenységünket megtervezzük, a tervek szerint végezzük, az eredményeket elemezzük, értékeljük, reflexióink alapján, szükség esetén korrekciót végzünk.
- Az ellenőrzés folyamatos. Évenként vizsgáljuk a magatartás, a viselkedés változását, a képességek fejlődését, a továbbhaladás lehetőségeit.
- A szülő folyamatosan tájékoztatást kap, illetve a napi beszélgetések, a szülői értekezletek, a fogadóórák, a gyermekek kiállított munkái, illetve a „nyílt nap” során győződhet meg gyermeke fejlődéséről. A tanköteles gyermekek a Szakértői Bizottság beiskolázást megelőző vizsgálatán vesznek részt, majd az általuk javasolt általános iskolában kezdik meg tanulmányaikat.

6. A gyermek személyiség fejlesztését, közösségi életre történő felkészítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek

Az értelmileg akadályozott gyermek: Az értelmi elmaradást mutató óvodás korú gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorból, fejlettségi szintből, a fogyatékoság súlyosságából, annak típusából, a gyermek előzetes életéből, családi vagy előző intézményes neveléséből adódnak.

Közös vonásuk pedig az, hogy fejlődésük lelassult, s a mennyiségi eltéréseken túl minőségi eltérés tapasztalható.

Diagnosztizált kórképüknek megfelelően az alacsony pszichés aktivációs és motivációs szint miatt minden területen elmaradó, lassabb illetve eltérő fejlődést mutatnak.

Az optimális fejlesztés a transzferhatás következtében az egész személyiségre hat, mely a gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja, ezért nem egymástól elkülönült funkciótréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex óvodai környezet. A spontaneitás sérülése miatt a nevelteknél gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság ezért tudatosan kínáljuk fel és építjük ki a tanulási helyzeteket törekedve az összes érzékszerv bevonására. A nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelm vezéreltségére, a viszonylag jó utánpótlás készsége, a felnőttközpontúságra tudunk támaszkodni s ezzel változatos tanulási helyzeteket teremteni.

A gyógypedagógiai fejlesztő tevékenység a gyermeki személyiség fejlődése szempontjából a legfontosabb tevékenységformára, a játérra épül.

A gyermek alaptevékenysége óvodáskorban a játék. Egész nap biztosítjuk a különböző játéktevékenységek feltételeit, így fejlesztjük a mozgást, észlelést, beszédet.

A mozgásfejlesztés, az anyanyelvi – kommunikációs nevelés, és a környezet megismerésére irányított nevelés a gyermeki személyiségfejlesztés összes lehetőségét magában foglalja.

A személyiség fejlődésében meghatározó szerepe van a játéknak, amely a gyermeki fejlődés velejárója. A gyermek játékát figyelve betekintést kaphatunk a szűkebb környezetébe, cselekvéseiben a számára ismert szituációk utánpótlását ismerhetjük fel. A közös játék során az élményeken túl megjelennek a sérelmek és ezek feloldását is megtanulják. A közösségben alkalmazott szokásokat, viselkedési szabályokat a társaikkal, felnőttekkel szemben szintén a játékok, szerepjátékok alkalmazásával sajátíthatják el.

A gyermek személyiségfejlesztését a következő foglalkozási formákkal segítjük:

- Anyanyelvi nevelés: a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése
- Önkiszolgálásra nevelés: a nagyobb önállóságra nevelés a tisztálkodás, étkezés, szobatisztaság terén
- Mozgásfejlesztés: a testi-lelki harmónia, a koordinációs zavarok csökkentése, alapmozgások kialakítása
- Játékokra nevelés: értelmi-, érzelmi-, és szociális fejlődés közösségben
- Vizuomotoros készség fejlesztése: a testséma fejlesztése, szem-kéz koordináció, tér tájékozódás, ábrázoló kedv felkeltése
- Zenei nevelés alapjai: a ritmus, zenei hallás fejlesztése.

6.1 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A nevelés az emberi személyiség fejlesztésére irányuló tevékenység. Óvodásaink személyiségfejlődését akadályozza a maradandó agyi károsodás, a tartós testi-lelki állapotváltozás, melyek konkrétan is megfigyelhető és mérhető fejlődésbeli elmaradást okoznak ép kortársaikhoz viszonyítva. Mindezek mellett még további akadályok is lehetnek. A nevelhetőség szempontjából nagyon eltérő egyéni adottságok, az eltérő szociokulturális miliő, ami miatt fejlesztésükben egyénenként is eltérő nevelési-oktatási igények és szükségletek jelentkeznek.

A harmonikus személyiség fejlődését támogatva a gyermek az eredményeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezettel segítjük. Ennek érdekében nyugodt, szeretetteljes, motiváló légkört teremtünk a tevékenységek, foglalkozások során. A gyermeki tevékenységek, teljesítmények értékelését minden esetben a fejlődésbe vetett hit, a segítő, támogató attitűd jellemzi. Tudatosan figyeljük, bátorítjuk a gyermeki kezdeményezéseket. A tévedéseket a tanulási folyamat részeként kezeljük. Az óvodai környezetet a tanulási folyamatot

segítő, az esztétikai nevelést támogató módon alakítjuk ki a lehetőség szerint, a gyermekeket is bevonva.

Fontosnak tartjuk a gyermekek kíváncsiságának felkeltését és fenntartását az önálló tapasztalatszerzés, megismerés iránt. Ennek érdekében felhasználjuk az IKT eszközök alkalmazásában rejlő lehetőségeket. A játékhoz és egyéb tevékenységekhez az eszközöket kellő pedagógiai kultúrával választjuk meg, melyek az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodnak, és a műveltségtartalmak és az emberi értékek közvetítését szolgálják. Megfelelő módszertani kultúrával rendelkezünk a gyermekek személyiségének, szűkebb és tágabb környezetének, a gyermekcsoportban elfoglalt helyének megismerésére. Feltárjuk a gyermekek tanulási és/vagy személyiségfejlődési sajátosságait. Képesek vagyunk erre építeni, vagy amennyiben személyiségfejlődésükben zavarok, nehézségek jelentkeznek, lehetőségeink szerint segítünk ezek megoldásában, illetve szükség esetén megfelelő szakember segítségét kérjük, majd együttműködünk a kompetens szakemberekkel.

Pedagógiai munkánkban a nevelést és a tanulási tevékenységet egységben szemléljük, felismerve a tanulás alapvető nevelési funkcióját. Tudatosan használjuk a tanulási tevékenységekben rejlő személyiségfejlesztési lehetőségeket, az értelmi, érzelmi, esztétikai és szociális képességek terén egyaránt.

A különböző károsodásból eredő, nagyfokú lemaradást igyekszünk csökkenteni és az egész személyiség fejlesztését megvalósítani a foglalkozásokon. Gyermekeink nevelése tudatos személyiségformáló tevékenység. Az általános személyiség-lélektani sajátosságok rájuk egyaránt érvényesek, de a fejlődést ért károsodások következményeivel számolnunk kell.

További nehezítő sajátosság:

- akarat tulajdonságok gyengesége,
- kommunikáció hiányosságai (szorongás, elzárkózás, agresszív magatartás)
- önbizalom hiánya,
- érzelmek kóros megnyilvánulásai,
- nehezített beilleszkedés.

A gyermekek személyiségét nem statikusan, hanem fejlődésében szemléljük, reakcióink a fejlődésbe vetett bizalmat sugározzák.

Az értékelésnél a gyermek önmagához viszonyított fejlődésének mértékét hangsúlyozzuk, dicséretünket, elmarasztalásunkat ehhez igazítjuk. Értékelésünk igazodik a sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus sajátosságaihoz. Visszajelzéseink és választott munkaformáink a gyermekek reális önértékelését támogatják.

Ügyelünk a gyermekek pozitív énképének kialakítására, megőrzésére. A gyermekek teljes személyiségfejlesztésére és autonómiájának kibontakoztatására törekszünk. Nevelőmunkánkban fontosnak tartjuk a kitartás és önbizalom fejlesztését.

Nevelési programunk összeállításánál elsődleges szempont olyan követelmények meghatározása, amelyek ösztönzik a személyiségfejlesztő oktatást.

Kiemelten kezelt területek, feladataink:

- A szociális érés elősegítése, pozitív szociális szokások kialakítása, tapasztalatok gyűjtése élethelyzetekben, társas kapcsolatokban, problémahelyzetekben.
- A cselekvőképesség alakítása.
- A személyiség kiteljesítése, az önkifejezés, az örömszerzés megteremtése.
- Logopédiai ellátás, a súlyos beszédhibák, a beszédállapot javítása.
- A mozgásállapot, a mozgáskészültség alakítása mozgásfejlesztő eszközök használatával.
- A tanulási képesség területén mutatkozó nagyfokú egyéni eltérések csökkentése.

- A megismerési vágy, motiváció fejlesztése.
- Mindennapi életben szükséges elemi készségek képzése és gyakorlása.Érzelmek gazdagítása és megszilárdítása, elemi indulatkezelés
- Egészséges életmód elveinek megismertetése.

A személyiségfejlesztés egyéni programjának főbb tényezői:

- a gyermekismeret,
- a differenciált tevékenység- és követelményrendszer,
- az egyének közösségi viszonyrendszerének szabályozása (tanulók társas viszonyai),
- a szabályozott pedagógus-gyermek kapcsolat (gyermekszeretet, tekintély, következetesség, igazságosság).

Csoportos tevékenységeink esetén is figyelünk az egyéni szükségletekre és a megfelelő fejlesztési stratégiáknak a gyermek igényeihez igazodó megvalósítására. Objektíven és szakyszerűen elemezzük és értékeljük pedagógiai gyakorlatunkban az egyéni bánásmód megvalósítását. Igyekszünk feltárni az elért eredmények és kudarcok okait. Következtetéseket és feladatokat fogalmazunk meg saját szakmai fejlődésünk érdekében.

6.2 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A sajátos nevelési igényű gyermekek többsége az óvodába otthonnevelésből illetve korai fejlesztésből érkezik. Zömében nem éli át a kisgyermekkorban azokat az élményeit, amit a hasonló korúakkal való együttjátszás, a szűkebb és tágabb környezet megismerése jelent. Ezek a tényezők megnehezítik, olykor rövidebb-hosszabb időre lehetetlenné is teszik a gyermekeknek közösségbe való illesztését. Az óvodába kerülés kezdeti időszakában nem fordulnak érdeklődéssel egymás felé, hiányzik belőlük a másik gyermek megismerésének a vágya, az együtt játszás igénye és hiányoznak azok a szokások, amelyek mindenfajta csoportélet kialakításához szükségesek.

Célunk, hogy a közösség, mint tevékenységi keret segítse a gyermek fejlődését, képességeinek kibontását úgy, hogy egyéni lehetőségeinek maximumára jusson el. A gyermekcsoportunk képességprofiljának, a társas kapcsolatok rendszerének ismeretében alakítjuk ki a közösségfejlesztési stratégiánkat. Feladatunknak tekintjük a csoportkohézió kialakítását, erősítését.

Óvodásainkban is kialakítható a csoporttolerancia olyan foka, amely lehetővé teszi, hogy legalább egy-két gyermekkel legyenek képesek együttműködni. A szociális készségek megtanulásának idejét nagymértékben meghatározzák nevelési eszközeink, módszereink és nevelői beállítódásunk.

Törekszünk arra, hogy személyiségünk nyitott, derűs, nyugalmat árasztó legyen. Kommunikációnkkal a gyermekek számára állandó értékrendet adó, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes, elfogadó légkört teremtünk. Személyes példánkkal kölcsönös tiszteletre, egymás elfogadására, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartására nevelünk.

Tudatosan tervezünk olyan speciális módszereket, amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára a szociális tanulást. Közösségfejlesztő együttműködést, szociális képességeket fejlesztő módszereket, tevékenységeket, programokat támogatunk és szervezünk. Hozzásegítjük gyermekeinket ahhoz, hogy egymásra felfigyeljenek. Törekszünk arra, hogy fokozatosan lerövidüljön az az idő, amikor a gyermekek még csak egymás mellett tevékenykednek. Az általunk teremtetett helyzetekben a gyermekek megismerhetik egymást, megtanulják társaik nevét, jó és rossz szokásait, illetve alkalmazkodnak a negatív szokásokhoz, így alkalmat biztosítunk az elemi szociális készségek fejlesztéséhez.

Lehetőséget teremtünk, hogy bizonyos esetekben, helyzetekben választhassanak játszótársat, éljék át a választás örömét, élményét. Segítjük az elemi szabályok megismerését, következetes betartását, melyek szokássá válnak. Fejlesztjük óvodásainkban azt a képességet, hogy ki tudják fejezni vágyaikat, elképzeléseiket.

Érdeklődésünkkel, kérdéseinkkel ösztönözzük a gyermekek egymás közötti kommunikációját; állásfoglalásra, véleményalkotásra motiváljuk őket. Az egymásra figyelmet, a másik fél mondanivalójának meghallgatását gyakoroltatjuk a gyermekekkel.

Pedagógiai tevékenységünkben tudatosan jelenik meg az alapvető emberi értékekkel való azonosulás. Személyes példával és tudatos módszerválasztással segítjük a csoporttagok közösség iránti elkötelezettségének erősítését.

Óvodánkban tudatosan alkalmazzuk a konfliktus megelőzés módszereit: a közös szabályalakítást, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését. A felmerülő konfliktusokat felismerjük, igyekszünk helyesen értelmezni és hatékonyan kezelni.

Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönözzük. A csoport és az egyének profiljának ismeretében felismerjük a lehetséges konfliktusforrásokat. A felmerülő problémákat fejlesztési célként értelmezzük.

7. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek egyéni fejlesztését, fejlődését biztosító feladatok, tevékenységek

Az értelmi fogyatékos óvodáskorú gyermekek különböző fejlettségi szinten, eltérő fogyatékossgal kerülnek intézményünkbe. Fejlődésük lelassult, ezért kis lépésekkel, sok-sok gyakorlással érjük el a kitűzött célt.

Három alapelvnek kell érvényesülni: „Ölelj át!”, „Tegyél le!”, „Hagyjál békén!” a sérült gyermeknek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Meg kell tanulniuk az összes érzékszerv bevonásával a helyes érzékelést, észlelést, ezáltal az emlékezet és a figyelem is fejlődésnek indul.

A nagy mozgásigényre, az utánzókézségre a felnőtt támogatásával lehet eredményt elérni.

7.1 Módszertani felkészültség és szakmai felelősségvállalás

Gazdag módszertani tudással rendelkezünk, mely szükséges a sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez, rehabilitációs, fejlesztéséhez. Pedagógiai céljainkat, módszereinket, a fejlesztő eszközöket, stratégiáinkat, a tevékenységi terület sajátosságainak, a gyermekek szükségleteinek, és a környezet lehetőségeinek megfelelően tudatosan választjuk meg, ezek alapján tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket.

Pedagógiai munkánk során a korszerű módszertani ismereteinkből az óvodai tevékenységi területek figyelembevételével válogatunk, és ezt szervesen építjük be a tanulási, képességfejlesztési folyamatba. Módszerhasználatunkat változatosság jellemzi. A gyermekek érdeklődésének, szórt kompetenciaszintjének és változatos képességstruktúrájának figyelembe vételével tervezzük meg az egyéni fejlődést segítő differenciálást. Pedagógiai céljaink elérésére olyan módszereket, szervezési módokat/munkaformákat tervezünk, amelyek optimális lehetőséget biztosítanak a gyermekek motiváltságának biztosítására és aktivitásának fenntartására. Differenciált feladatokkal törekszünk a gyermekek teljes körének bevonására, mely során igyekszünk irányító, szervező, támogató szerepet betölteni. A tanulási folyamat felépítése, lépéseinek egymásra épülése a cél elérését segítő, világos rendszert alkotnak.

Munkánk tervezése során prioritás nyer a pedagógiai flexibilitás, valamint a tevékenységek tempójának meghatározásakor figyelembe vesszük a pedagógiai folyamat minden lényeges tényezőjét, a gyermekek életkori sajátosságait, különleges bánásmód iránti igényét, sérültségi fokát, érdeklődését, előzetes tapasztalatait, kommunikációs képességeinek szintjét, aktuális fizikai és érzelmi állapotát, valamint a környezeti feltételeket. Pedagógiai terveinket a megvalósítás után elemezzük. Alkalmazzuk az egyéni tapasztalatszerzést és feldolgozást segítő módszereket, a problémamegoldás és gondolkodás fejlesztésének különböző stratégiáit.

Az óvodásaink sérülésének megfelelő sérülésspecifikus eszközöket tudatosan használjuk. A nevelési folyamatot úgy építjük fel, és a módszereket, eszközöket, szervezési módokat, valamint a munkaformákat is úgy választjuk meg, hogy azok segítsék elő az önálló megtapasztalást és a gondolkodás fejlesztését. Figyelünk arra, hogy a gyermekek kreativitását, alkotó tevékenységét az egyéni képességeknek megfelelően fejlesszük a fokozatosság figyelembe vételével. Az alkalmazott pedagógiai módszereink segítik a tanítástanulás eredményességét, és támogatják a kompetenciafejlesztést. A rendelkezésre álló tanulási és/vagy képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket törekszünk széleskörűen megismerni, kritikusán értékeljük és céljainknak megfelelően tudatosan alkalmazzuk azokat. A szaktudományi, szakmódszertani, nevelési és tanuláselméleti tudásunkat igyekszünk minél hatékonyabban integrálni. A tevékenységben megvalósuló tanulási folyamatban a komplexitás elvét alkalmazzuk, kihasználjuk a tevékenységi területek közötti kapcsolódási lehetőségeket. Tudásmegosztással törekszünk saját szakmai tapasztalataink közzétételére. Kompetenciahatáraink tudatában szükség esetén kompetens személytől segítséget kérünk. Igyekszünk reálisan értékelni szakmai felkészültségünk aktuális szintjét, erősségeit és gyengeségeit. Önreflexiót és önkorrekciót végzünk a nevelő, fejlesztő tevékenységünkkel kapcsolatosan. Pedagógiai kommunikációink során szakszerű és adekvát terminológiákat alkalmazunk. Pontos, a gyermekek számára is érthető fogalomhasználattal alkalmazkodunk óvodásaink értelmi és kommunikációs szintjéhez, szükség szerint alternatív kommunikációs eszközöket alkalmazunk.

Rendszeresen tájékozódunk a gyógypedagógia tudományára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználjuk a továbbképzési lehetőségeket.

Pedagógiai gyakorlatunkban alkalmazzuk azokat az új ismereteket, módszereket, amelyek hatékonyak bizonyulnak a ránk bízott sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók körében. A rendelkezésre álló modern információfeldolgozási stratégiákat, és digitális, online eszközöket az adott csoport képességeihez és lehetőségeihez igazodva használjuk. Felhasználói szinten mindennapi gyakorlatunkban alkalmazzuk az IKT-elemeket. Példát mutatunk a nevelteknek valamint a kollégáknak az infokommunikációs eszközök óvodában lehetséges alkalmazásáról. Szakmai ismereteinket online módon is bővítjük, ezen ismereteket lehetőségeinkhez mérten beépítjük mindennapi munkánkba.

Feladatkörünknek, érdeklődésünknek megfelelően szerepet vállalunk innovációban, pályázatban, kutatásban, az ismeretek, tapasztalatok publikálásában.

Nevelési feladatok, speciális fejlesztő tevékenységek:

- az alapmozgások, manipuláció kialakítása, fejlesztése;
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése;
- a beszédindítás, beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése;
- a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása;
- az adekvát játékhasználat elsajátítása;
- a zenei nevelés alapjainak lerakása;
- a kognitív funkciók fejlesztése.

8. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Az óvodás gyermekek nagy része hátrányos helyzetű, kisebb hányada halmozottan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett családban él. A szülők alapvető megélhetési, munkahelyi gondokkal küzdenek a mindennapokban.

A családokkal, szülőkkel való együttműködés során felszínre kerülnek az egyedi problémák, amihez megfelelő segítségnyújtást biztosítunk számukra.

Óvodásaink eltérő szociális háttérrel rendelkeznek, ezért kiemelt feladatunk, hogy tájékozódjunk a gyermekek szociokulturális hátterét illetően, amelyet pedagógiai munkánk során befolyásoló tényezőként értelmezünk.

Célunk feltárni azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét érinti. Törekszünk a kulturális, szociális háttérből adódó hátrányok csökkentésére, a pozitív tulajdonságok felfedezésére, megerősítésére, fejlesztésére. A szociális hátrányok enyhítésére olyan pedagógiai hatásrendszert és eljárásrendelt használunk, amely a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek számára biztosítja a segítségnyújtást, a szociális hátrányok kiegyenlítését.

Törekszünk arra, hogy a veszélyeztetettség kialakulását megelőzzük, amennyiben erre az adott életkorban lehetőség adódik. A társadalmi problémákat az óvoda nem tudja kompenzálni, de enyhíteni tudja ezek hatását. A gyermekvédelmi munkában óvodánk csoportvezető gyógypedagógusai, pedagógiai munkát segítő szakemberei aktívan tevékenykednek.

A gyógypedagógus feladata:

- A szülőkkel való közvetlen viszony kialakítása, személyes törődéssel és fejlesztéssel hozzájárulni a gyermekek fejlődéséhez, segíteni a gyermekvédelmi felelős munkáját, a problémák feltárásában és megoldásában.
- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás az illetékes intézmények felé.
- Segítségnyújtás a veszélyhelyzetben lévő gyermekek szüleinek a jelzésadással, illetve a szakmai együttműködés intézményi lehetőségeivel (gyermekjóléti, gyermekvédelmi rendszer).
- Kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal. Tájékoztatást adni a családnak nyújtható támogatások lehetőségeiről.
- Szükség esetén családlátogatás a csoportvezető gyógypedagógus és a gyermekvédelmi felelős részvételével.

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink:

- a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek regisztrálása,
- felvilágosító munka, tájékoztatás a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, családlátogatások alkalmával,
- rászoruló gyermekek részére természetbeni juttatás,
- ingyenes illetve kedvezményes étkeztetés jogosultság szerint,
- élményt nyújtó tevékenységek: kirándulások, bábszínház látogatások, óvodai rendezvények, egészségügyi szűrővizsgálatok

Az óvoda feladata:

- az előítéletek csökkentése
- ismeretbővítés

- készségek, képességek fejlődésének elősegítése
- egyéni bánásmód alkalmazása
- fejlesztő foglalkozások biztosítása szakmai team által
- rendszeres orvosi, védőnői felügyelet

9. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A harmonikus családi légkör a sérült kisgyermek fejlődésének is optimális feltétele. Nevelő munkánkat a családokkal együttműködve végezzük, ennek érdekében szorosabbá tesszük kapcsolatunkat a családokkal. A családokon belüli szegénység, munkanélküliség, betegség, stb. erőpróba elé állítja a családokat.

Legfontosabb cél: A gyermeket veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése.

Gyermekvédelmi feladataink:

- család működési zavarainak felismerése,
- a probléma azonosítása,
- a szülők segítése a problémák önálló megoldásában,
- együttműködés különböző szakemberekkel,
- a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése,
- a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése,
- segítségnyújtás a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez.

A gyermekvédelem céljainak megvalósítását szolgáló tevékenységek:

- szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, intézményekről, melyekhez problémájuk megoldása érdekében fordulhatnak,
- kapcsolattartás, együttműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi munkával foglalkozó intézményekkel,
- tanév elején a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatainak összegyűjtése, nyilvántartásba vétele,
- igazolatlan hiányzások jelzése az illetékes hivatalos szerveknél,
- rendszeres tájékozódás a problémás családok helyzetéről,
- szükség esetén családlátogatások szervezése, környezettanulmány készítése,
- szociális hátrányok enyhítését segítő kezdeményezések.
- Nyílt Nap, fogadóóra a pedagógus és a szülők részvételével, szülői értekezlet

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységek során minden esetben maximális körültekintéssel járunk el kompetencia határok figyelembevételével.

10. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái és a kapcsolattartás szinterei

10.1 Az együttműködés célja:

A gyermekek testi, lelki, szellemi jólétének, egészséges fejlődésének biztosítása a helyi adottságok figyelembevételével történik.

Feladatunk: együttműködő, partneri, konstruktív kapcsolat kialakítására és fenntartására törekszünk a kollegákkal, a szülőkkel, a pedagógiai munkát segítő szakemberekkel a gyermekek fejlődése érdekében.

Ennek megfelelően kommunikációnkat - minden partnerrel - a kölcsönös megbecsülés, együttműködésre való törekvés, más véleményének tiszteletben tartása jellemzik.

Kommunikációnk igazodik a partner társadalmi szerepéhez, státuszához. Nyitottak vagyunk a szülők, a gyermekek, az igazgató, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, ezeket önkritikusan elemezzük, értékeljük, és felhasználjuk őket szakmai fejlődésünk érdekében. Amennyiben a munkánk során felmerülő problémák megoldása meghaladja kompetenciánkat, kompetens szakembertől segítséget kérünk.

Feladatkörünknek megfelelően bekapcsolódunk a szakmai közösségek munkájába. Részt veszünk szűkebb és tágabb szakmai együttműködésben. A hatékony kapcsolattartás és együttműködés érdekében használjuk az infokommunikációs eszközöket, a különböző online csatornákat, és az intézményen belüli és kívüli szakmai kommunikáció online formáit.

Minden gyermek családját, és annak nevelési elveit tiszteletben tartja az óvoda. Ennek megfelelően szaktudással, figyelemmel, tanácsadással és együttműködéssel segítik a pedagógusok a kapcsolattartást.

10.2 A kapcsolattartás szinterei:

Óvoda - család:

Az óvodának legfontosabb és legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekek családjával van. Az együttműködés célja a szülők és a gyógypedagógusok egymást segítő nevelőpartneri kapcsolatának kialakítása. Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti ezt.

Az óvodapedagógusok támaszai és segítőitársai a szülőknek gyermekük nevelésében. Alapja a kölcsönös bizalom, segítségnyújtás, az őszinte odafordulás, az empátia, tisztelet egymás iránt. Megismerjük és elfogadjuk a család szokás- és szabályrendszerét, tapintatosan befolyásoljuk az életmód jó szokásainak alakításában.

Tájékoztatjuk a szülőket óvodánk életéről, kiemelt feladatainkról, a gyermekük fejlődéséről, a programról, a házirendről. Keressük minden egyes családdal a kapcsolatteremtés, az együttműködés, a segítség legmegfelelőbb módját.

A kapcsolattartás formái:

Az óvoda és a család optimális kapcsolatát az együttműködések változatos formáival igyekszünk erősíteni:

- családlátogatások,
- szülői értekezletek,
- fogadóórák, - nyílt napok,
- óvodai ünnepségek,
- a szülők folyamatos szóbeli tájékoztatása, személyes találkozások, elektronikus kapcsolattartás. (A szülőkkel való digitális kapcsolattartásunk példa a felelős internethasználatra.)

Családlátogatások célja: hogy a pedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, valamint tájékozódjon a családi nevelés elveiről, szokásairól.

Szülői értekezletek célja: a gyermekek közösségét, az óvodai csoportot, az óvodát érintő nevelési feladatok, különböző programok megbeszélése, eredmények értékelése. A pedagógus feladata a szülők véleményének meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele.

Fogadóórák célja: olyan információk cseréje, mely a gyermekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek.

Nyílt napok célja: lehetőséget biztosítani a szülőknek, hogy a mindennapi óvodai életbe bepillantassanak, valamint tájékozódjanak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről.

Óvodai ünnepek, közös programok célja: a család és az óvoda közti kapcsolat elmélyítése, a gyermekek érzelmvilágának gazdagítása. Fontos, hogy e napok emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból, külsőségeiben és belső tartalmukban is.

Óvoda - iskola:

Az együttműködés célja az átmenet megkönnyítése. Ennek érdekében több közös programunk van az iskolai tagozattal. Óvodánkból a gyermekek többsége intézményünk általános iskolájában folytatja tanulmányait. A kölcsönös hospitálások során, nyomon követhetjük a gyermekek fejlődését, iskolai beilleszkedését. Az óvoda sajátos funkciója révén különböző csoportokkal, szervezetekkel, egyéb nevelési, oktatási, egészségügyi, kulturális intézményekkel van kapcsolatban.

Gyermekorvos, védőnő:

Folyamatosan figyelemmel kíséri az óvodába járó gyermekek testi, lelki egészségének alakulását, segíti a pedagógus preventív munkáját.

Egészségügyi és gyermekvédelmi intézmények:

Speciális szakismereteikkel segítik megfelelő egészségügyi ellátását, a gyermekek nevelését.

Közművelődési intézmények: Sajátos lehetőségeit a gyermekek életkori sajátosságainak és érdeklődésének megfelelően törekszünk igénybe venni.

10.3 Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Védőnő, orvos, pszichológus
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Kulturális intézmények
- Szakértői bizottságok

11. Az egészségnevelés és környezeti nevelés elvei

A sajátos nevelési igényű gyermekek a környezetről szűk körű ismeretekkel rendelkeznek. Mozgásterük beszűkült, az egészség, az életmód, a szokások sajátosak számukra, ezért fontos az óvodai élet egészségneveléssel, környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenysége.

Célok:

- A környezet megismertetése
- Szokás és értékrendek kialakítása
- A környezettudatos magatartási szokások megalapozása
- A hagyományok és a kultúra megismertetése, tisztelete

A gyermek állapotának megfelelő elvek alkalmazását az óvodai élet napirendjébe építjük. Ezek a következők:

- kulturált étkezés gyakorlása
- egészséges ivóvíz használata
- alma-program
- mindennapos testmozgás, séta
- környezet tisztasága, esztétikum

A környezeti és egészségnevelési feladatok óvodánkban az egész nap folyamán jelen vannak. Az óvodai élet megszervezésénél alapvető szempont, hogy a környezeti és egészségügyi szokások kialakítását az alapoktól kell elkezdni.

Célja: Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek meghatározóak a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában.

Feladata: Sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító, változatos tevékenység közben a gyermekek figyelmének ráirányítása környezetük jelenségeire, tárgyaira, történéseire.

Aktív környezetvédő, egészségmegőrző magatartás kialakítása.

Ezen belül:

- higiénés szokások kialakítása (testápolás, öltözködés, táplálkozás, mozgás – testedzés, pihenés – alvás),
- igény kialakítása a mindennapos testmozgásra,
- a gyermek érdeklődésének felkeltése a szűkebb környezet élőlényei és élettelen tárgyai iránt,
- helyes viselkedési szokások kialakítása a környezet megóvása érdekében, környezettudatos magatartás erősítése (környezet tisztántartása, ápolása).
-

12.A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Esélyegyenlőséget biztosítunk az óvodai nevelés céljai között főként a kognitív hátrányok csökkentése érdekében. Ez a tevékenység főleg nevelési, pedagógiai, és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek többletfejlesztését szolgálja.

Legfontosabb pedagógiai eszköz a differenciált bánásmód, melynek során minden gyermek azt a segítséget kapja, melyet diagnózisa, szociális helyzete, és rászorultsága szükségessé tesz.

Alapvető célunk, hogy biztosítsuk az intézményen belül az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését, az intézmény szolgáltatásaihoz való azonos hozzáférést, az esélyteremtést, a támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását a hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során:

- beiratkozásnál,
- a gyermekek egyéni fejlesztésében,

- az óvodai nevelés során,
- az ismeretanyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében,
- az értékelés gyakorlatában,
- a partnerség építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.